

Hoofdstuk 6. Autonomie en Machtsoverwicht

1. Autonoom oordeelgedrag

We hebben geleerd macht te verwerven door juist te oordelen → geen responsconflict → maximale dominantie van de juiste respons (=zekerheid in de juistheid van ons oordeel)

Wat als iedereen iets anders lijkt waar te nemen, verandert jouw oordeel dan? (als ze niet expliciet druk)

Ash: balkjesoordeel

impliciete druk

Proefopzet: makkelijke vergelijkingstaak (CC=99%juist) gelijklopende fouten (beide mogelijke fouten in zelfde richting), uiteenlopende fouten (een groter en een kleiner) neutrale proefbeurten (unaniem juist) en cruciale proefbeurten (unaniem fout) echte deelnemer steeds als voorlaatste (anderen pspn) **(blijft hierna hetzelfde in de andere experimenten)**

O.V. : 1. instelling waaruit de proefpersonen kwamen (hoge, midden, lage klasse)

2. cruciale en neutrale beurten

3. grote of kleine fout

A.V. : autonomie van het evaluatief gedrag dmv keuze in cruciale beurten **(blijft zelfde in andere exp)**

Result. : iets meer dan een derde van de oordelen hing af van de unanieme meerderheid. (en 2/3^e toch juist!)
individuele verschillen: een vierde maakte geen enkele fout, bijna 30% maakte meer dan 7 fouten)
verschillen tussen de instellingen: geen verschil in aantal, wel in soort, van universiteit nam de meerderheid minder vaak de fout over (als grote maakten zij kleine)

Bij universitaireren meer symptomen van conflict.

Soorten fouten hadden geen effect op aantal

Kiezen van derde alternatief gebeurde enkel bij gelijklopende fouten (compromis in responsconflict)

Interviewresultaten: iedereen was heel gespannen

verwijzing naar pijnlijke ervaring van eenzaamheid

minimalisering van effect van unanieme meerderheid (dat was toeval)

Zij die autonoom bleven wisten heel goed dat ze niet toegeven hadden.

Informatieve sociale invloed=als iemand het overte gedrag van anderen gebruikt voor vormen van een oordeel. (normatief is als gebruikt voor aanwijzing over gewaardeerd gedrag en dan vertonen)

Ash: achteraf meten

preventieve cognitieve injectie

O.V. : cognitief wapen, achteraf meten

(tussenppn mr eigenlijk tssexp)

Result. : Geen enkel effect op de autonomie

Ash: weg met neutrale beurten

spanningsreductiehypothese

O.V. : na twee eerste neutrale beurten, geen enkele neutrale meer

Result. : Meer fouten, minder autonomie van de deelnemers (50%)

Tegen de verwachtingen in, want dacht dat neutrale item de spanning van het conflict met de meerderheid even wegnam en daardoor autonomie zou bevorderen.

(Daarna in experiment met meer neutrale beurten daalde fouten dus zelfde resultaat)

➔ Hoe meer meerderheid blunderde, hoe meer fouten ppn, hoe meer juist, hoe minder fouten (relatief)

Ash: 1 soulmate

gebroken meerderheid+nt meer alleen

O.V. : Deelnemer niet meer alleen, maar één medestudent die mee juist oordeelde

Result. : De macht van meerderheid was gebroken → veel minder fouten. (maar niemand gaf toe dat het daardoor was dat ze juist geantwoord hadden)

Ash: eerst soulmate, dan weg

duurzaamheid v gebr meerderh+nt all

O.V. : Eerste deel van de proef, andere deelnemer ook juist, maar daarna mee met meerderheid (binnenppn)

Result. : In eerste deel heel weinig fouten, maar dat steeg weer als de partner met de meerderheid meedeed

➔ Wat is het belangrijkste? niet meer alleen of niet meer unaniem?

Ash: halve soulmate

gebroken meerderheid

O.V. : Allemaal kleine fout, maar één koos grote andere fout

Result. : veel minder en alleen kleine fouten (dus geen effect op grootte maar wel op autonomie)

➔ soulmate was niet belangrijk, maar gebroken meerderheid wel

Ash: 1 ander persoon

meerderheid nodig?

O.V. : Maar één persoon dat zelfverzekerd fouten maakten

Result. : Toch nog 4% fouten, één ander dus genoeg voor responsconflict. (geen meerderheid nodig)

Ash: met drie

minimale unanieme meerderh.

O.V. : unanieme meerderheid van 2 deelnemers

Result. : Al 12,8% fouten! dat was dus voldoende.

(Bij meerderheid van drie al 33% fouten, groter maakte niet meer uit)

➔ als er dus 1 niet conforme is (dus geen unaniteit) ben je beter opgewassen tegen 15 anderen dan als er een unanieme meerderheid van drie is.

Ash: zielige dissident

minderheid

O.V. : 1 psppn maakte fouten, alle anderen waren echte deelnemers

Result. : Geen enkele fout, daarnaast merkwaardig gedrag: geen responsconflict, maar meer individuele en collectieve zekerheid, ook sociaal gedrag (lachen) , maar was zeker geen eigenschap (zie andere)

➔ vanzelfsprekende zekerheid ligt dus niet binnen maar buiten ons (situationele factoren)

Beïnvloeding van dissident op twee manieren die zijn marginale positie verergerde (meer zelfverzekerdheid en meer uitsluitingsreactie) = tegelijk macht en onmacht

Moscovici: verschil tussen sociale beïnvloeding en verandering

Sociale beïnvloeding: meerderheid tov minderheid -> stabiliteit

=normatieve invloed van unaniem oordeel -> gedragsverandering om er bij te horen

Sociale verandering: minderheid tov meerderheid -> verandering

=informatieve invloed van minderheid -> zet aan tot nadenken -> verandering oordeel

➔ Consequente gedragsstijl van de minderheid is de sleutel tot haar innoverende macht
= minderheidsparadigma

(Onderzoek gaat meestal niet over impliciete beïnvloeding, maar over hoe mensen omgaan met argumenten die meer of minderheden aanvoeren voor een bepaald standpunt)

Faucheux en Moscovi: blauwgroen

minderheidsparadigma

Proefopzet: eerst samen kleurenblindheidstest, daarna blauwe dia's 'beoordelen naar kleur'

O.V. : Consequente/inconsequente minderheidsblok(2 psppn) of geen

A.V. : autonomie

Result. : Bij consequente minderheid veel meer fouten dan bij inconsequente

➔ consequente gedragsstijl van minderheid inderdaad belangrijk

Minderheids/Ashparadigma: verschillen en gelijkenissen.

Gelijkenissen: beïnvloeding van de autonomie van één/meer psppn die hardop een oordeel over duidelijk iets proefleider liet reeks visuele discriminatietaken uitvoeren
geen sprake van verbale aansporing of bedreiging (impliciete invloed)
onderscheid tussen beoordelingsobjecten is niet relevant (Ash deed ook zo'n proef)

Verloopt de individuele gedragsverandering aangestoken door meerderheid volgens andere wetmatigheden dan die aangestoken door een minderheid?

Is die consequente gedragsstijl van de blunderende psppn niet in beide gevallen hetzelfde functie?

Als Ash de proportie cruciale proefbeurten opvoerde, maakte hij het gedrag dan niet consequenter?

Zelfde factor als sleutel: dan zijn het geen twee fundamenteel verschillende fenomenen.

Sommige onderzoekers: meerderheden beïnvloeden enkel overte oordeel (dus publiek)

➔ weerlegd in onderzoek

Weaver, Garcia et al

verschil tussen fenomenen?

Proefopzet: lezen van standpunt, daarna inschatten

O.V. : consequentie : 1 argument van 1 persoon, 3 van 1 persoon, of 3 van 3 personen

A.V. : standpunt van de groep

Result. : Meer voor als 3 personen, meer voor als 3 argumenten van 1 (niet veelheid van argumenten)

Slotbeschouwingen

Macht van de proefleider: die vroeg om juist te oordelen (goedkeuring van blunders?)

➔ wel mogelijk dat aanwezigheid, een niet gerichte activering teweegbracht van het conflict

➔ bleef trouwens constant (verschil met Milgram)

Meer dan triviale beoordeling van rechthoeken: Belangrijk onderzoek, want mensen deden onautonoom, en ontkenden het daarna ook nog eens. Symptomen van spanning wezen ook op niet-triviaal karakter.

Mensen bleven meer autonoom dan niet autonoom (ze maakten fouten, maar meeste juist)

Supersimpele taak, wat met moeilijke taken?? of met heel onduidelijke situaties

Nissani: domme wiskundigen

Proefopzet: 2 maal inhoud bol berekenen, empirisch+met foutieve formule, daarna examen

O.V. : foutieve formule

A.V. : gebruik van welke formule?

Result. : Bijna allemaal (buiten 1) gebruikten formule waarvan ze wisten dat ze fout was

Macht van illusoire Meerderheid: in echte leven vaak niet zo duidelijk wat de anderen oordelen.

Mensen overschatten de prevalentie van hun eigen gedragingen?

(experiment met sandwichbord, als ze het deden, dachten ze dat ze de meerderheid waren&andersom)

➔ causaal? suggesties in richting van schatten-> gedrag

➔ Mensen worden dus niet alleen beïnvloed door aanwezige meerderheid, maar ook door louter waargenomen, zelfs al bestaat deze niet.

2. Autonomie en een moreel dilemma

Responsconflict tussen uitvoeren van instructies en hulp verlenen aan medeburger in hoge nood

Begon met zoeken van controleconditie hoever mensen zouden gaan met minimale druk (heel ver)

Milgram zelf spreekt over autoriteit (niet per se), bevel (instructie, aansporing, want geen sanctie),

gehoorzaamheid (=doen wat autoriteit vraagt, dus beter om te zeggen verzoek inwilligen)

(Het verzoek van het proefleider inwilligen=agressie, verzoek weigeren=altruïstisch gedrag)

Milgram: Basisexperiment

expliciete invloed

Steekproeven werden samengesteld naar leeftijd en beroep (gerekruteerd via advertenties)

Proefopzet: Tekenen van verklaring, 'geloot' over wie leraar/leerling maar deelnemer altijd leraar

Vermelding van pijnlijke schokken, maar geen blijvende schade. + zelf demonstratieschok

Geheugenles: straffen van fouten op klassieke associatietaak. (oordelen,aankondigen, straffen,corrigeren)

Schokken toedienen in stijgende lijn (duidelijke aanduidingen!!)

Oefensessie,(instrumentele conditionering van nieuwe complexe gedragssketen)

➔ mogelijk een cruciale rol door inwilligen van eenvoudig verzoek, daarna ook inwilliging

Nieuwe lijst, verdergaan tot allemaal correct.

Als hij wilde stoppen, 4 standaard aansporingen (anders definitieve weigering)

Als leerling niet reageerde=fout antwoord (vanaf schok 20)

Wazig beeld van leerling

A.V. : wanneer morele norm de bovenhand? adhv laatste schok voor weigering

Resultaten: Zo goed als alle deelnemers gaven alle schokken en wendden blik af van slachtoffer

Hij dacht dat de aanduidingen op machine genoeg zou zijn om gehoorzaamheid in te perken

misschien was de schaal onbruikbaar? hardere tegendruk nodig?

Opmerkingen: Oordeelsituatie toch heel duidelijk (zelf schok gevoeld)

Deelnemer wist wat hij deed (want zei het elke keer)

Geweten was niet opgewassen tegen instructies en aansporingen van proefleider

(interne factoren niet opgewassen tegen externe situationele factoren)(!)

Milgram: Macht van de Medeburger

externe situatie

O.V.: Prikkelnabijheid van de leerling

1. niet zien/horen enkel bons bij schok 20 -> 65% maximumschok + laatste schok 27
2. wel horen (via intercom) steeds dramatischer -> 62% en 25
3. hoorde/zag op 1m -> 40% en 21
4. tactiele prikkelnabijheid(hand op schokplaat leggen) -> 30% en 18

In totaal helft tot maximumschok.

Invloed van prikkelnabijheid was zeer groot. (vooral bij tactiel en visueel contact)

Milgram: Cognitieve wapens

interne situatie

Vanaf nu hartprobleem leerling (cognitief wapen) + verplaatsing naar slechtere omgeving+auditief contact

- O.V.
1. Mannen/vrouwen -> geen verschil met eerste auditief contact experiment of onderling
 2. Opvoering van de cognitieve bewapening: contract met voorwaarde dat gestopt zou worden als II het vroeg -> 80% ging verder na vraag om te stoppen voor hard.
-> maximumschok 40% en gemiddelde laatste 21

Milgram: Prestige vd universiteit

externe situatie

- O.V.
1. institutionele macrosituatie (yale-uni vs gn verwijzing naar yale, slecht gebouw)
-> maximum 47,5 en gemiddelde 21 (enige keer 2 weigeringen tot alle medewerking!)(maar niet bewezen!)
 2. vrije keuze van welke knop -> meeste geen harde (weerlegt hypothese van agressieve persoonlijk)

Milgram: Macht en onmacht proefleider

externe situatie

- O.V.
1. pl enkel nog telefonisch contact -> 22,5% en 18 (lager+soms bedrogen!)
 - ➔ macht van PL dus onder zelfde factor (prikkelnabijheid) als leerling
 - ➔ er wordt dus wederom meeer bepaald door externe dan interne prikkels (gehechtheid!!)
 2. twee proefleiders die onderling niet overeenkwamen. -> Bijna iedereen stopte meteen zolang oneens
 - ➔ gelijkaardig effect als bij unanimiteit in impliciete sociale beïnvloeding.

Milgram: machtsoverwicht van de leider

externe situatie

- O.V. :
1. PL zei dat ze moesten stoppen, leerling dat ze moesten verdergaan -> iedereen stopte
 - ➔ De inhoud doet er niet toe, maar WIE het vraagt!
 - 2. PL ging weg, gaf taak aan tweede leraar (psppn) en die zei van schokken opdrijven! -> 20% en 16
 - ➔ gelijkaardig met prikkelnabijheid van PL,
 - ➔ Ook heldhaftig gedrag opeens, stekker uittrekken, etc..
 3. PL doet het eerst voor en psppn dringt aan om verder te gaan na stop -> iedereen stopte meteen
 - ➔ Ze hielpen PL en dit was op humanitaire grond dat ik stopte (raar toch?)

Milgram: Heldhaftig en slaafs gedrag

impliciete beïnvloeding(!)

O.V.: 1. 3 leraars (ppn moet schokken), 2 psppn stopten en gaan ergens anders zitten (geen expl van stop!)
-> 10% en 16 = minste ooit!! (zelfs minder dan tactiel contact, contract,...)

➔ raar want nu was er nog altijd expliciete druk van PL, maar impliciete druk die Leerling steunde

2. 2 leraars (psppn schokt), gaat tot het einde door -> 92,5% en 29 (grootste ooit)

➔ macht van PL nooit zo groot, administratieve taak (banaliteit van het kwaad)

Sheridan en King: puppies pijn doen

dierenmishandeling

Proefopzet: Pups elektrische schokken geven van oplopende intensiteit

Result.: Stresssymptomen, 77% ging door tot de PL hen stopten (alle vrouwen!)

➔ het kan niet echt lijken want het was echt! (kritiek weerlegd)

Landis: rat onthoofden

dierenmishandeling

Proefopzet: Rat onthoofden (als emotieontlokkende gebeurtenis)

Result.: 68,5% deed het, en nog anderen wilden meekijken

➔ kritiek van 'doorhebben' weerlegd

Meeus en Raaijmakers: mishandeling van werkloze

verbale mishandeling

Proefopzet: Test v.e. werkloze beoordelen, en verwijten toedienen

Result.: 91% tot maximumverwijt (veel hoger dan milgram!) In controlecondities, niemand maximum
(geen verschil als het echte personeelsfunctionarissen waren)

O.V.: 1. PL via telefoon (Milgram)

-> gemiddelde laatste daalde van 14,8 tot 10,2 en slechts 36,4 procent tot maximum (ondermijning)

2. 2 rebellerende psppn, stopten na 8 en 10, zelfde gemiddelde maar 15,8 %

-> nog sterkere invloed van impliciete beïnvloeding dan van prikkelnabijheid v PL

3. kans om na te denken (door op voorhand afspraak + document) -> niemand weigerde

Brief, Dietz et al.: racisme

discriminatie

(1) Proefopzet: Helpen personeel te selecteren (2 blanken geschikt, alle zwarten)

O.V.: helft kreeg brief: deze persoon zal klanten bedienen die niet tot minderheidsgroepen behoren

Result.: zonder brief: 1,8 zwart, met brief 0,8 zwart (inwilliging eenvoudig verzoek om te discrimineren)

(2) Proefopzet: wisten dat niet echt was, beoordelen van kandidaten (2 blanke minder goed dan rest 3+3)

O.V.: geen verzoek, verzoek ondermijnd(weg unanimiteit) door bijkomende brief of verzoek (zoals in 1)

Result.: zonder verzoek: zwarte 4,3, unaniem verzoek: 3,8, niet unaniem: 4,1 (gn sign verschil met 4,3)

➔ bij deze was de verzoeker niet eens fysiek/telefonisch aanwezig! unanimiteit toch belangrijk

Meeus en Raaijmakers: eigenbelang

verbale mishandeling

Proefopzet: gelijkaardig aan vorig

O.V.: eigenbelang: wettelijke aansprakelijkheid of niet(maar universiteit aansprakelijk)

Result.: als eigenbelang meespeelde, gelijke resultaten als bij 2 rebellerende, als niet 66%

➔ slachtoffer heeft meer kans om geholpen te worden als dat ook het eigenbelang van de helper dient

West, Gunn en Chernicky: inbreken

misdrif plegen

Proefopzet: afspraak om over inbraak te praten,

O.V.: 1. Opdrachtgever: detective(ging niet stelen,controleco)/concurrent/belastingdienst

2. gevolgen voor deelnemer: 2000\$(concurrent), immuniteit of niet/besparen overheid (belastingd)

A.V.: Al dan niet ingaan (na 1 aansporing) om mee te werken (nog is af te spreken)

Result.: iedereen maakte afspraak, niemand liep weg

controleconditie: 10% wilde meewerken

beloning en verzoek van overheid, steeg/daalde proportie, maar geen significant verschil

dramatische stijging als immuniteit

Agentic Shift Theory

Mens kan functioneren als autonoom individu en als uitvoerder van opdrachten van anderen.

Autonomie=uitgangspunt slaat om als men zichzelf beschouwd als uitvoerder van iemand die hoger staat.

Overschakeling naar uitvoerdersrol gaat gepaard met openstelling tot sociale beïnvloeding.

Belangrijk gevolg: je ziet jezelf niet meer verantwoordelijk voor je daden. enkel verantwoording tov gezag.

Kritiek

Eigenlijk gewoon zeggen dat onafhankelijk gedrag kan omslaan in afhankelijk gedrag.

Vragenlijst over verantwoordelijkheid tussen opstandigen en gehoorzamen

-> geen verschil in verantwoordelijkheid voor PL (enkel bij gehoorzamen meer voor slachtoffer)

Sociale beïnvloeding van zowel PL als slachtoffer varieerde van al tot onmacht (relatief)

➔ hoe verklaren van prikkelnabijheid? (gezag mindert toch niet)

3. Expliciete en Impliciete invloed: fundamenteel verschillend?

Milgram: ja

Fundamenteel onderscheid tussen blind gehoorzamen (verantw bij gezag) en conformisme.

Maar is dat wel zo?

Bij Milgram: benadrukken van invloed van PL

Bij Ash: minimaliseren van invloed van anderen

Vorauer en Miller: interview

Proefopzet: vragen stellen (4 in eens) daarna beoordeling van hoe positief?

O.V.: 1. vooraf vragenlijst te zien krijgen van andere deelnemer of van iemand anders

2. overwegend positief/negatief

A.V.: zelfbeschrijving beoordeling door ander+ hoe denkt geïnterviewde over te komen

Result: Positievere beïnvloeding als net positieve lijst gelezen. Deelnemer zelf geen verschil

➔ geen besef van impliciete invloed (nog verder want van 1 ander persoon die soms nt aanwezig was)

Gelijkaardig onderzoek: beïnvloeding van anderen bij aankoop van ipod. (Iedereen zei minder dan gemiddeld)

Gelijkenissen: Beide 'vormen' van sociale invloed worden soms benadrukt en soms geminimaliseerd.

➔ Het lijkt cruciaal te zijn wat de invloed van het gedrag is voor het positief zelfbeeld.

(Geleerd dat ontkennen met kudde meelopen=versterkt, autonoom in bepaalde situaties=beloond)

4. Slotbeschouwing (lezen p 295-298: goeie samenvatting!)

Sociaal machtoverwicht is bepalend vaak (subtiel) Gelijken die ongelijk worden.

Nemeth en Wachter: Jury in zaak

Proefopzet: eerst individueel dossier beoordelen, dan vergaderen en nogmaals individueel beoordelen

O.V.: 1. toewijzen/zelf gaan zitten

2. aan hoofd/aan zijkant

A.V.: verschil tussen twee beoordelingen.

Result.: Geen effect van plaats, toewijzing, tenzij psp ZELF aan hoofd van tafel ging zitten, dan daalde de gemiddelde schadevergoeding.

Dus niet te wijten aan: plaats van tafel, prikkelnabijheid, oogcontact, pleidooi, duur, indruk, consequentheid, gezag van de PL (want allemaal constant)

➔ zelf aan hoofd gaan zitten -> aureool van machtoverwicht

➔ zelf anders gedragen? en/of meer sociale beïnvloeding op anderen

Morele Rebellen (Niet in boek)

Mensen die heldhaftig waren (in oorlog/Abugraib)

Reactie van anderen: dreigmail, moeten onderduiken etc.

Was persoon in zelfde situatie?

Ja -> bedreiging voor zelf -> negatieve evaluatie voor zelf, bedreigt moreel zelfbeeld en imago,

-> devaluatie van de ander (cognitieve dissonantie?)

Neen -> geen bedreiging -> geen negatieve evaluatie voor zelf, geen bedreiging voor moreel zb en i

-> gunstige reactie draagt bij tot zelfbeeld

Monin, Sawyer en Marquez: pleidooi

Proefopzet: Deelnemers moeten pleiten tegen 'blok'

Sterk tegen overtuiging bijna alle studenten

Wordt opgenomen & echt gebruikt bij beleid

Taak alle deelnemers.

Pleidooi 'andere deelnemer' beluisteren

Deze 'andere' beoordelen (bipolaire schalen)

O.V. 1: Persoonlijke betrokkenheid Hoog = actoren = pleiten eerst zelf Laag=observatoren=pleiten niet eerst zelf

O.V. 2: Gedrag andere deelnemer Gehoorzaamt versus weigert

Resultaten: Negatievere evaluatie van rebel als zelf niet-rebel.

Doorslaande expliciete *en* impliciete invloed: groupthink

Manier van denken waarbij consensus doel is

Dit doet zich voor bij

Sturende leider

Hechte groep

Relatieve isolering van buitenwereld

Zodat leden zich afsluiten voor alternatieven

Bedreigen groepscohesie

Duiden op gebrek aan loyaliteit

& suboptimale tot catastrofale keuzes maken

Symptomen

Illusie van almacht en onkwetsbaarheid groep= Vergroot 'onrealistisch optimisme'

Absoluut geloof in rechtmatigheid groepsdoel= Vergrote 'illusoire superioriteit'

Investeren in rationalisering van beslissingen

Stereotyperen van tegenstander als dom of slecht

Druk in richting van consensus.

Censuur (groep & 'mindguards' & zelfcensuur)

Illusie van unanimiteit= Gevolg van ontkenning van groepsdruk

Voorkomen:

Als leider geen standpunt innemen

Wat is neutraal?

Volstrekt neutraal gedrag vaak onmogelijk

Advocaat van de duivel aanstellen maar moeilijke rol voor eenling

Regelmatig uiteengaan in subgroepen

Advies inwinnen van externe experts

Keuze experts vaak 'gekleurd' door voorkeur

'Vergadering van de laatste kans' Wie durft na zoveel investering twijfel uiten?